

Egon Boshof, **Königtum und Königsherrschaft im 10. und 11. Jahrhundert**, München : Oldenbourg Verlag, 2010. 190 str. (3., aktualisierter und um einen Nachtrag erweiterte Auflage; Enzyklopädie deutscher Geschichte 27).

Pri Münchenski založbi Oldenbourg izhajajo že od zgodnjih devetdesetih leti prejšnjega stoletja posamezni zvezki v seriji Enzyklopädie deutscher Geschichte. Gre za projekt, ki časovno pokriva obdobje od pozne antike oz. zgodnjega srednjega veka pa do 20. stoletja, vsebinsko pa obravnava nekatere ključne teme iz politične, socialne, kulturne in cerkvene zgodovine. Celotna enciklopedija bo ob svojem zaključku obsegala okrog sto manjših monografij, dosedaj pa jih je izšla že velika večina; nekatere – med njimi tudi tukaj predstavljena – pa so doživele že več aktualiziranih izdaj. Enciklopedija je zamišljena kot »delovno orodje« za poklicne zgodovinarje, študente in učitelje zgodovine ter tudi za predstavnike zgodovini sorodnih disciplin. Njen namen je v zelo zgoščeni obliki in v glavnih potezah informirati bralca o doseženem stanju našega védenja in o stanju raziskav ter raziskovalnih problemih na posameznih področjih nemške zgodovine. Pri tem pojem »nemška zgodovina« ni razumljen absolutno, ampak se zavestno prilagaja sočasnim pojmovanjem in definicijam izraza, s čimer je razbremenjen »programatične retrogradne projekcije«, ki je tako značilna za nacionalno koncipirane historiografije.

Zaradi želje po konciznosti, priročnosti in jasnosti povedanega, sledijo posamezne monografije univerzalni, tridelni shemi, znotraj katere povzema prvi del na zelo zgoščen način doseženo stanje védenja v obliki enciklopedičnega pregleda, drugi informira o glavnih problemih in raziskovalnih tendencah, tretji pa prinaša izbor najpomembnejše literature tako za prvi, kot drugi del. Gre za vsekakor zelo posrečeno zasnovo, ki se mi zdi še posebej dragocena zaradi svojega drugega in tretjega dela, saj vpeljujeta bralca v samo središče problematike.

Tu predstavljen zvezek o kraljestvu in kraljevi oblasti v 10. in 11. stoletju je napisal sedaj že emeritirani profesor srednjeveške zgodovine na univerzi v Passauu Egon Boshof. Pregled sega od Konrada I., prvega nekarolinškega kralja na vzhodnofrankovskem prestolu v zgodnjem 10. stoletju, pa do Henrika V. na začetku 12. stoletja. V središče sta torej postavljeni dve vladarski dinastiji – Otoni in Salijci – ki utelešujeta razgibano institucionalno pot kralja in kraljestva; pot na kateri ni manjkalo ne bleščečih vrhuncev (uveljavitev hegemonialnega položaja v evropskem okviru v času Otona I., vrhunec kraljevske in cesarske oblasti za časa Henrika III.), ne globokih padcev (konflikt Henrika IV. s papežem in državnimi

knezi). Način, kako je funkcionirala kraljeva oblast v tistem času, je precej oddaljen od modernega razumevanja oblasti, ki jo pokriva pojem države s svojimi institucijami. To spoznanje se je v nemški zgodovinski znanosti uveljavilo že pred drugo svetovno vojno, ki je v ospredje postavila osebne (in ne institucionalne) odnose. Prav tako je bil statičen pojem »država« zamenjan s precej bolj dinamičnim »gospostvom« in vse skupaj se je zlilo v predstavo, ki jo poznamo pod imenom »Personenverbandsstaat« in ki še danes predstavlja temelj, na podlagi katerega skušamo analizirati in razumeti tedanjo družbo, na čelu katere je stal kralj oziroma kraljestvo. Boshofov pregled, čeprav omejen le na najbolj nujne stvari, daje dovolj jasno sliko o tem fenomenu. V drugem, problemskem delu monografije, so v ospredje postavljene teme, ki obravnavajo vprašanja kot so: intronizacije (dedno pravo, volitev in potrditev (Kur), designacija, kronanje, posvetitev, poklon, objezda itd.), struktura in praksa kraljevega gospostva (jedrni predeli moči in vladarjev itinerar, »državna« in »domača« posest, *servitium regis*, regalije, uprava državne posesti, zakonodaja, otonsko-salijski sistem državne cerkve, kralj in vojvodska oblast, reševanje konfliktov in ohranjanje miru), imperialno kraljestvo ter idejna zgodovina kraljestva (sakralni in kristocentrični karakter kraljestva, kraljevi kanonikat in predstave o kralju in kraljestvu v liturgiji, kraljevi simboli in insignije, vladarjeva podoba itd.). Kot dodatek k tretji izdaji je temu drugemu delu dodano še poglavje, ki obravnava soudeležbo knezov pri vladanju, nadalje kraljice kot vladarice (v času kraljeve mladoletnosti) in idejno zgodovino kraljestva. Monografijo zaključuje že omenjeni izbor bibliografije, ki sledi strukturi prvih dveh delov knjige in obsega 469 naslovov.

Peter Štih